

І. В. Пасечник,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
асистент-стажист кафедри економіки,
обліку і оподаткування,
ORCID 0009-0005-5935-2347,
e-mail: pasechnic.iya@gmail.com,

Приватний заклад вищої освіти «Східноєвропейський
університет імені Рауфа Аблязова», м. Черкаси

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНО-ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЗАШКІЛЬНИХ МИСТЕЦЬКИХ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Позашкільні мистецькі освітні заклади (далі – ПМОЗ) відіграють ключову роль у формуванні творчих здібностей, естетичного смаку та культурного світогляду дітей та молоді. В умовах глобальних змін, що супроводжуються стрімким розвитком технологій та нових педагогічних підходів, важливо забезпечити постійне оновлення методів навчання та виховання. Інноваційно-проектна діяльність стає невід’ємною частиною освітнього процесу, спрямованою на підвищення ефективності навчання та розвиток креативних здібностей учнів. Сучасний стан інноваційно-проектної діяльності в позашкільних мистецьких закладах потребує ретельного аналізу для визначення рівня впровадження інноваційних підходів, виявлення проблем та пошуку шляхів їх вирішення. Інноваційні проекти та технології мають значний потенціал для покращення навчального процесу, розвитку критичного мислення, колективної роботи та самостійності учнів. Вивчення поточного стану дозволяє зрозуміти, які методи вже успішно впроваджуються, а також які аспекти потребують додаткової уваги та підтримки.

Актуальність даної теми зумовлена необхідністю постійного вдосконалення освітнього процесу в умовах сучасних викликів та можливостей. Впровадження інноваційних підходів у позашкільних мистецьких закладах сприяє формуванню гармонійно розвиненої особистості, здатної до творчості, саморозвитку та адаптації до швидкозмінних умов сучасного світу. Результати цього дослідження можуть стати основою для розробки рекомендацій та стратегій, спрямованих на підвищення ефективності та якості інноваційно-проектної діяльності у позашкільній мистецькій освіті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та прикладні положення особливостей мистецької освіти представлені у працях: Л. Беземчук, О. Боблієнко, Є. Гембицький, П. Завгородній, О. Комаровська, В. Медушевська, А. Растрігіної,

Ю. Чжао, Р. Шамаєва, Л. Школяр, О. Яненко. Питанням інноваційних технологій в педагогіці присвячені роботи: О. Гуцалока, А. Дем’янчук Л. Костенко, Т. Раструби, Л. Ребухи, Б. Тимківа та деяких інших. Однак недостатньо вивченими залишаються питання аналізу сучасного стану інноваційно-проектної діяльності позашкільних мистецьких освітніх закладів.

Метою даного дослідження є аналіз сучасного стану інноваційно-проектної діяльності у позашкільних мистецьких освітніх закладах, визначення основних тенденцій, проблем та перспектив розвитку. Дослідження охоплює різні аспекти інноваційної діяльності, включаючи педагогічні методи, технологічні засоби, організаційні форми та управлінські рішення. Особлива увага приділяється вивченню досвіду успішних інноваційних проектів та їх впливу на якість освіти.

Вклад основного матеріалу й отриманих наукових результатів. Кардинальні зміни всіх сфер соціального життя, прогрес у науці та культурі, нові потреби у сфері педагогічної діяльності призвели до необхідності модернізації системи освіти та позашкільної, зокрема. Одним з можливих шляхів успішного вирішення завдань у цій галузі є пошук і введення інновацій, що забезпечують підвищення ефективності та якості освіти на всіх її рівнях.

Значимість впровадження інноваційної діяльності шкільної та позашкільної освіти відображена в декількох нормативно-правових документах (рис. 1).

У представлених на рис. 1 нормативно-правових актах визначено, що «...освіта є державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально-економічний і культурний розвиток суспільства» [1], а «заклад позашкільної освіти – складова системи позашкільної освіти, яка надає знання, формує вміння та навички за інтересами, забезпечує потреби особистості у творчій самореалізації та інтелектуальний, духовний і фізичний розвиток, підго-

товку до активної професійної та громадської діяльності, створює умови для соціального захисту та організації змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань та стану здоров'я вихованців,

учнів і слухачів» [2]. В Стратегії людського розвитку наголошено на важливості використання інноваційних методик і технологій навчання [3].

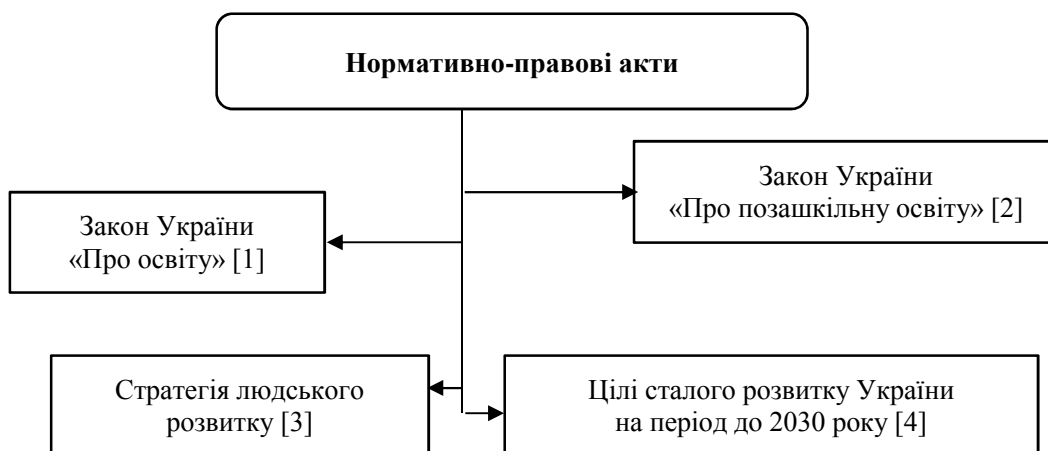

Рис. 1. Нормативно-правові акти України, що розкривають інновації в системі шкільної та позашкільної освіти

Джерело: систематизовано автором на основі [1-4].

На сьогоднішній день інноваційна діяльність, яка провадиться в роботі педагогів позашкільної освіти, вважається провідною тенденцією для вдосконалення освітнього процесу.

Під інноваційною діяльністю розуміється застосування різних технологій (рис. 2):

- 1) особистісно орієнтовані технології;
- 2) інформаційно-комунікативні технології;
- 3) технології проектної діяльності;
- 4) технології проблемного навчання;
- 5) ігрові технології;
- 6) здоров'язберігаючі технології.

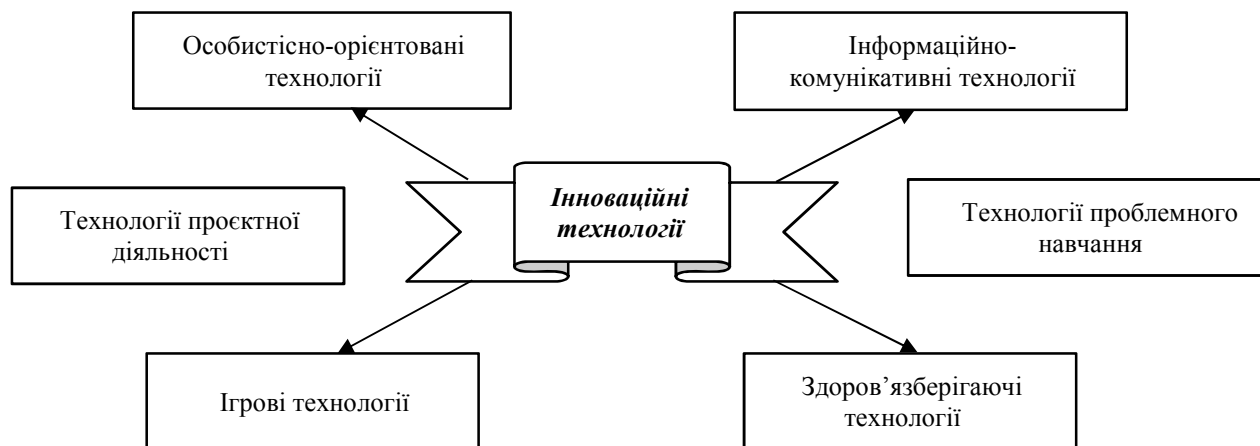

Рис. 2. Види інноваційних технологій в системі шкільної та позашкільної освіти

Джерело: авторська розробка.

Ядром в особистісно орієнтованих технологіях виступає особистість вихованця, учня і слухача. В технологіях даного типу відслідковується створення комфортних та безпечних умов подальшого розвитку вихованця, учня і слухача. Це відбувається завдяки впровадженню дидактичного матеріалу різноманітного виду, а також поєднанню видів та форм в залежності від мети, місця та часу використання на конкретному занятті. Види та форми навчання ма-

ють обиратися так, аби кожний вихованець, учень та слухач мав можливість проявити себе, свою унікальність та здібності.

Ідея особистісно орієнтованих технологій в мистецькій позашкільній освіті формувалася на протязі тривалого часу, в результаті чого були визначені ознаки особистісно орієнтованих технологій в мистецькій позашкільній освіті: ключова ціль навчання – розвиток особистості вихованця, учня і слу-

хача; системоутворюючим фактором організації всього освітнього процесу виступає особистість; всі учасники освітнього процесу є його рівноправними суб'єктами; головним мотивом особистісно-орієнтованої мистецької освіти, її ціннісним змістом виступає саморозвиток та самореалізація всіх суб'єктів навчання.

В рамках особистісно орієнтованих технологій виділяються гуманістично-особистісні технології, технології вільного виховання, технології співробітництва та технології індивідуального навчання [5].

Гуманістично-особистісні технології виділяються власне гуманістичною суттю та психотерапевтичною спрямованістю стосовно підтримки особистості. Ключова їх особливість – це ідеї поваги та любові до дітей і молоді, оптимістична впевненість у їх творчому потенціалі без примусу.

Технології вільного виховання зосереджені на представленні для особистості свободи вибору і самостійності в усіх сферах її життєдіяльності. Обираючи, молоддю найкращим чином реалізується позиція суб'єкта, який рухається до результатів на основі власного спонукання, а не внаслідок зовнішнього впливу чи тиску.

В основу технології співробітництва покладено рівність, демократизм, партнерство у відносинах педагога та учня, вихованця, слухача. Вони разом працюють над метою, змістом навчання та виховання, оцінюють їх та перебувають у співпраці, співтворчості. Технології індивідуального навчання найбільш характерні для навчання в мистецьких позашкільних закладах.

Індивідуальне навчання – це модель (форма) організації освітнього процесу, в якому педагог взаємодіє лише з одним учнем, вихованцем, слухачем; один учень, вихованець, слухач взаємодіє тільки із засобами навчання (мистецький засіб, музичний інструмент, підручник, комп'ютер тощо) [6, с. 176].

З 2020 року інформаційно-комунікативним технологіям приділяється особлива увага в практичному освітньому процесі мистецької позашкільної освіти, що обумовлено дистанційною формою навчання в період пандемії COVID-19.

Інформаційно-комунікативні технології допомагають розвивати та здійснювати освітній процес, роблячи його більш захоплюючим і цікавим для будь-якого учня, вихованця, слухача. Інформаційно-комунікативні технології сприяють розвитку здібностей та самореалізації особистості учня, вихованця, слухача [7]. До здібностей, які розвиваються з їх допомогою, відносяться:

- інтелектуальні здібності;
- творчі здібності;
- художні здібності.

Ресурси інформаційно-комунікативних технологій включають: електронні підручники, довідники, комп'ютерні моделі, конструктори, тренажери, дистанційні конкурси, олімпіади, відеоуроки

та курси образотворчого мистецтва, майстер-класи, віртуальні музеї, галереї тощо.

Завдяки застосуванню різноманітних ресурсів інформаційно-комунікативних технологій у учня, вихованця, слухача відбувається розвиток наступних аспектів особистості:

- вдосконалення пізнавальних навиків;
- орієнтування в інформаційному просторі;
- активація творчих здібностей;
- розширення можливостей дослідницької діяльності;
- розвиток інтересу у сфері мистецтва;
- формування творчого мислення та уяви;
- розвиток практичних умінь і навиків, які допоможуть жити та працювати в сучасний час інформаційних технологій [8, с. 91].

В. Бойчук, В. Уманець зауважують, що застосування інформаційно-комунікативних технологій в освіті відкриває широкі можливості, які сприяють урізноманітненню процесу пізнання мистецтва учнями, вихованцями, слухачами та роблять цікавішим освітній процес. Для цього можуть бути використані відеофільми та барвисті пізнавальні презентації. Це спрощує процес перцепції інформації через яскраві образи та запам'ятовування, поєднує фактори, що можуть надовго утримати увагу. Даними факторами являються звук, зображення та динаміка. До того застосування інформаційно-комунікативних технологій дає можливість вирішувати наступні завдання: знаходити та переробляти інформацію, здійснювати переведення візуальної інформації в вербальну та навпаки, встановлювати асоціативні та доцільні зв'язки між інформаційними повідомленнями [9, с. 82].

Окрім того є інноваційних технологій, застосування яких у викладанні образотворчого мистецтва вважається перспективним. До прикладу, властивості шоломів віртуальної реальності дають можливість доповнення реального світу віртуальними елементами та сенсорними даними. В цьому шоломі перед очима учня, вихованця, слухача розташовуються дисплеї, що є ізольованими від зовнішнього світу та є стереонавушники. На дисплеях відображаються стереоскопічні зображення, що формує реалістичну перцепцію тривимірного середовища.

Забезпечення високого ступеня наочності 3D-технологій відбувається не лише через отримання учнем, вихованцем, слухачем загальної візуальної інформації про досліджувані явища або об'єкти, але через можливість ознайомлення з ними, застосовуючи високий рівень деталізації. Дані функції є актуальними на заняттях із образотворчого мистецтва, оскільки надають можливість відобразити конкретний пейзаж, обстановку, форму, побачити та відчути атмосферу, що є дуже важливим для опанування багатьох нюансів роботи із природою.

Також популярності набувають голографічні проєктори, застосування яких з метою відображення 3D-форми специфічного об'єкта дає можливість

зробити більш наочний і всебічний аналіз складників та форми предмета. Заняття із мультимедійними засобами підсилюють творчі пошуки учня, вихованця, слухача, посилюють інтерес до навчання і все це відбувається за рахунок підсилення наочності [10, с. 73].

Перевагами застосування інформаційно-комунікативних технологій у викладанні образотворчого мистецтва є: виконання грамотних творчих проєктів, рисунків, сюжетів; здійснення масових показів репродукцій різноманітних творів образотворчого мистецтва; прослуховування бесід та інтерв'ю про творчість художників; супроводження ознайомлень із будь-якими темами відеофрагментами, фотографіями, слайд-презентаціями [11; 12].

Особливим типом навчання з характерними рисами та розвиваючим ставленням до творчих здібностей являється технологія проблемного навчання. Проблемне завдання допомагає учню, вихованцю, слухачу помітити світлотональне відношення на репрезентованих картинах художників, провести порівняльний аналіз та добитись правильного насичення роботи кольором і вміліше регулювати кількість фарби та води [13]. Педагог, окрім образотворчої грамотності, повинен володіти всією інформацією щодо творчого шляху тих найкращих представників вітчизняної та світової художньої культури, роботи яких демонструються учню, вихованцю, слухачу. Проте сухий виклад інформації сьогодні не актуальний, тут викладач може використовувати ігрові методи ознайомлення із шедеврами образотворчого мистецтва, до прикладу, здійснивши шифрування авторів чи назви картин в QR-коди чи ребуси, запропонувати відгадати їх на швидкість, створивши з групи команди тощо.

Ігрові технології навчання в мистецькій освіті включають різноманітні методи та підходи, які сприяють активному залученню учнів, вихованців, слухачів до навчального процесу через ігрові елементи [14, с. 138]. Основні види ігрових технологій, які використовуються в мистецькій освіті, представлені на рис. 3.

Використання ігрових технологій у мистецькій освіті робить процес навчання більш захоплюючим та ефективним, сприяє розвитку творчих здібностей, креативного мислення та індивідуального підходу до кожного учня, вихованця, слухача.

Ще одним типом інноваційних технологій є технології, які носять характер збереження і зміцнення здоров'я дітей. Такі технології називаються здоров'язберігаючими. Технології забезпечують реалізацію головного завдання системи позашкільної освіти – формування та розвиток здорової особистості [15]. До основних методик здоров'язберігаючих технологій відносяться: стретчинг, ритмопластика, динамічні паузи, фізкультхвилинки, рухливі ігри тощо.

Використання фізкультхвилинок або рухливих ігор в освітньому процесі допомагає зняти напругу з учнів, вихованців, слухачів, яка, в свою чергу, має негативний вплив на здоров'я дітей. Виявляються передумови порушення постави, зору, надмірної ваги. Застосування методик здоров'язберігаючих технологій сприяє профілактиці дитячого травматизму.

Особливо важливі здоров'язберігаючі технології в танцювальних і спортивних гуртках, так як ці види діяльності мають високу травматичність. Однак різні травми можливі і за іншими напрямками освіти, тому педагог повинен враховувати специфіку свого гуртка або студії. Наприклад, для тих, хто захоплюється моделюванням і конструюванням, необхідно приділити особливу увагу зоровій гімнастиці, а також профілактиці сколіозу [16].

Технологіям проєктної діяльності в мистецькій позашкільній освіті належить головна роль в частині найповнішого розкриття та розвитку здібностей учнів, вихованців, слухачів, вирішення освітніх проблем, формування цілісної системи пошуку і виховання обдарованої творчої особистості.

За провідним методом чи діяльністю виокремлюють проєкти [17-18]: дослідницький (його метою є організація діяльності учнів, вихованців, слухачів, яка спрямована на вирішення творчих завдань із завчасно невідомим результатом і передбачає етапність діяльності); прикладний (має чітко визначений результат діяльності його учасників, як-то словник, довідкові матеріали, аргументоване пояснення явища); творчий (не мають детально опрацьованого механізму спільної діяльності учасників, які завчасно домовляються про заплановані результати та їх вигляд: відеофільм, рукописний журнал, колективний колаж, свято); ігровий (учасники обирають визначені ролі літературних персонажів або реальних особистостей, які обумовлені характером та змістом проєкту); інформаційний (направлений на збір інформації про якесь явище, об'єкт, на ознайомлення з нею учасників проєкту, її аналіз та узагальнення фактів, результатом є реферат, стаття, доповідь, відеофільм); практико-орієнтований (результат діяльності учасників визначений чітко з самого початку, він направлений на соціальні інтереси учасників та представляється у формі проєкту шкільного саду, документу, програми, рекомендацій, словника, проєкту закону).

Дослідники за кількістю учасників проєкту виокремлюють індивідуальну, парну, групову і масову форми проєктної роботи учнів, вихованців, слухачів [19, с. 62].

Види представлення результатів проєктної діяльності учнів, вихованців, слухачів: Web-сайт, відеофільм, електронна газета, відео-кліп, атлас, мультимедійний продукт, карта, колекція, путівник, довідник, рекламний проспект, словник, сценарій, щоденник подорожей, віртуальна екскурсія [20].

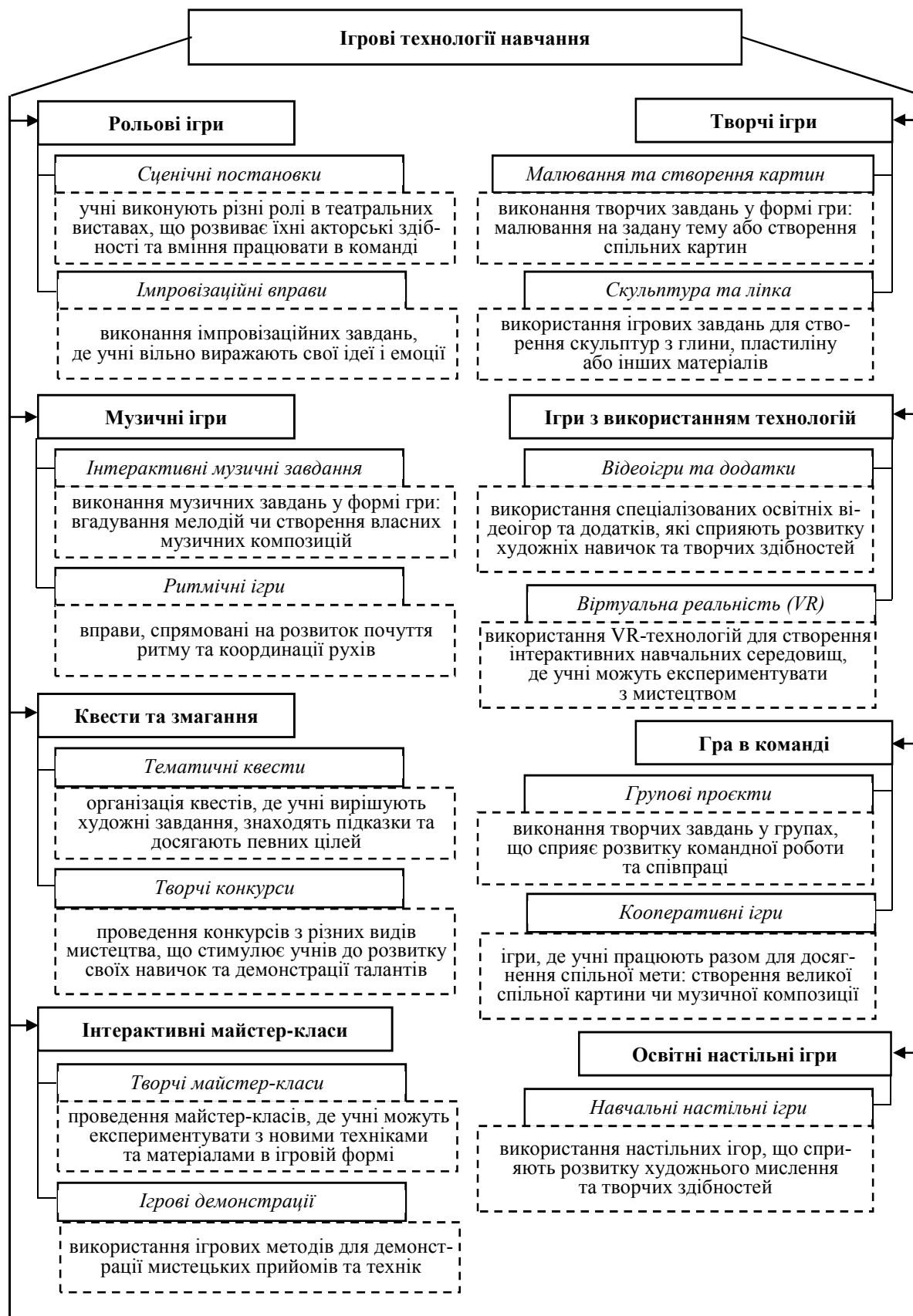

Рис. 3. Основні види ігрових технологій, які використовуються в мистецькій освіті

Джерело: авторська розробка.

Проаналізуємо сучасний стан функціонування та інноваційно-проектної діяльності позашкільних мистецьких освітніх закладів. Основні показники системи позашкільних мистецьких освітніх закладів України наведені в табл. 1.

З табл. 1 бачимо, що кількість позашкільних мистецьких освітніх закладів в Україні неспинно зменшується, причому як державних, комунальних, так і приватних. Причинами подібної тенденції являються, з однієї сторони, карантинні обмеження, пов'язані з пандемією COVID-19, які практично

унеможливили освітній процес, враховуючи специфіку закладів, з другої сторони, початок повномасштабної війни з боку росії у лютому 2022 року спонукав частину вихованців та педагогів покинути Україну в пошуках безпечного місця та відрахуватися (звільнитися) з закладів, а з третьої сторони, зменшення обсягів фінансування на утримання закладів позашкільної освіти та ліквідація або реорганізація (шляхом злиття чи приєднання) позашкільних закладів освіти в процесі децентралізації. З цих же причин зменшилася й кількість мистецьких гуртків.

Таблиця 1

Основні показники системи позашкільних мистецьких освітніх закладів України

Показник	2019/2020 н.р.	2020/2021 н.р.	2021/2022 н.р.	2022/2023 н.р.	2023/2024 н.р.
Кількість позашкільних мистецьких освітніх закладів (од.)	633	594	534	479	484
З них – приватних позашкільних мистецьких освітніх закладів (од.)	4	4	3	1	1
Кількість вихованців (осіб)	599951	537472	471288	365014	359958
Кількість гуртків	36075	32233	28620	22916	22735

Джерело: складено автором на основі [21].

Динаміка основних показників системи позашкільних мистецьких освітніх закладів України представлена на рис. 4.

Рис. 4 засвідчує скорочення кількості гуртків та вихованців практично однаковими темпами. Так, якщо у 2020/2021 н.р. відносно попереднього навчального року кількість вихованців зменшилась на

10,4%, то кількість гуртків – на 10,7%. Це обумовлено наслідками карантинних обмежень через COVID-19, скороченням фінансування та зниженням доходів населення України, оскільки в умовах обмеженості державного фінансування функціонування мистецьких гуртків без фінансової підтримки батьків їхніх вихованців неможливе.

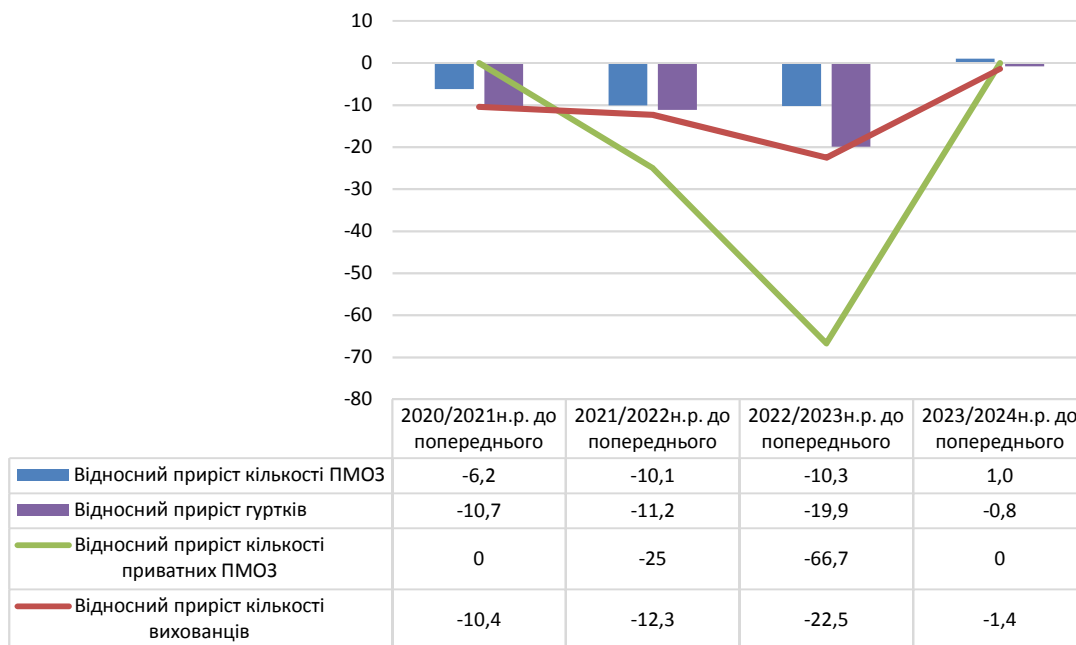

Рис. 4. Динаміка основних показників системи позашкільних мистецьких освітніх закладів України

Джерело: обраховано та складено автором на основі [21].

суттєве скорочення кількості гуртків та вихованців, -19,9% та -22,5% відповідно, мало місце у 2022/2023 н.р. відносно попереднього навчального року, що відбулось внаслідок розгортання повно-

масштабної війни з боку росії в лютому 2022 року і велика кількість вихованців перестала відвідувати гуртки з міркувань безпеки або ж покинула Україну

та долучились до мистецьких гуртків та закладів в інших країнах.

За результатами опитування Служби освітнього омбудсмена, яке проведене у серпні 2023 року, 52,3% (чи 2829) опитаних здобувачів освіти зазначили, що не відвідували жодного гуртка або секції до війни, а 49,4% (чи 1397) із тих, які відвідували, повідомили, що покинули займатися в гуртках та секціях через війну [22].

Структура учнів, вихованців, слухачів за територіальним розташуванням ПМОЗ представлена на рис. 5.

Структура учнів, вихованців, слухачів за територіальним розташуванням ПМОЗ представлена на рис. 5.

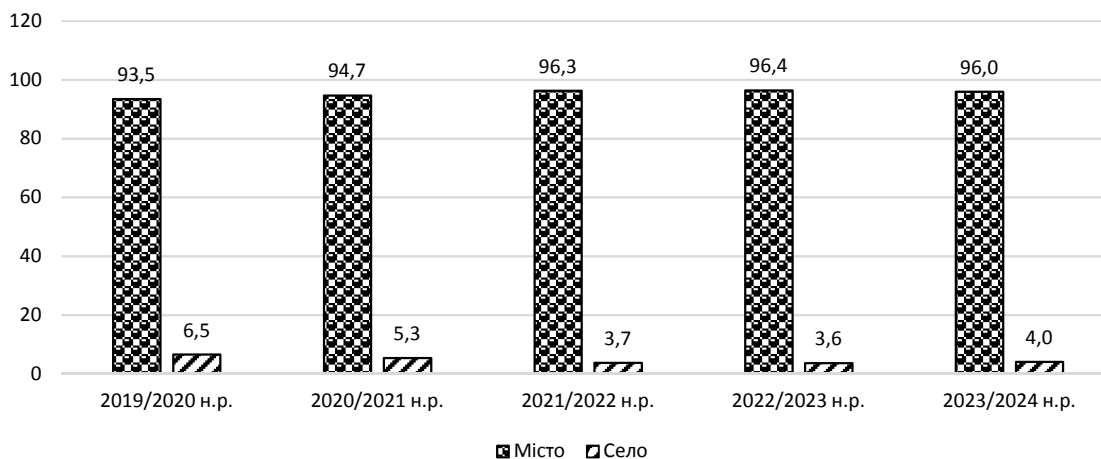

Рис. 5. Структура вихованців, учнів, слухачів ПМОЗ за територіальним розташуванням, %

Джерело: обраховано та складено автором на основі [23-25].

Більшість мистецьких закладів позашкільної освіти розташовані в містах, що ускладнює доступ до мистецької позашкільної освіти учнів, вихованців, слухачів з сіл. А фінансування секцій та гуртків в закладах освіти і, зокрема мистецьких позашкільних, суттєво зменшилося, оскільки воно здійснюється за рахунок коштів місцевих бюджетів. Відповідно необхідно забезпечити доступність мистецької позашкільної освіти в сільській місцевості.

Тенденція скорочення ПМОЗ спостерігалась до 2023/2024 н.р., в якому відбулося збільшення кількості ПМОЗ на 1,0% (чи 5 од.). Кількість приватних ПМОЗ скоротилась на 66,7% (чи 3 од.) з 2019/2020 н.р. по 2023/2024 н.р.

Слід відмітити, що за період 24.02.2022 р. по 01.01.2024 р. було зруйновано 19 та пошкоджено 140 закладів позашкільної освіти, прямі втрати за якими оцінюються в 0,4 млрд дол. (0,1 млрд дол. – зруйновані, 0,3 млрд дол. – пошкоджені) [26].

Наявною є також проблема кадрового забезпечення в позашкільних освітніх закладах (аналізується в розрізі всіх закладів позашкільної освіти в зв'язку з відсутністю офіційних даних по ПМОЗ).

З початком повномасштабної війни кількість педагогічних працівників позашкільних освітніх закладів зменшилася. Це обумовлено виїздом певної частини працівників за межі чи в інший регіон України, звільнення або переведення їх на простій в зв'язку з неможливістю організації для таких працівників роботи в дистанційному режимі. На скорочення кадрів також впливає оптимізація мережі позашкільних освітніх закладів.

Інформація Інституту освітньої аналітики зазначає, що має місце певне старіння кадрового складу педагогічних працівників позашкільних освітніх закладів (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість та склад педагогічних працівників позашкільних освітніх закладів за віковим діапазоном

Показник	2019/2020 н.р.		2020/2021 н.р.		2021/2022 н.р.		2022/2023 н.р.		2023/2024 н.р.	
	Абсолютне значення	Питома вага, %	Абсолютне значення	Питома вага, %	Абсолютне значення	Питома вага, %	Абсолютне значення	Питома вага, %	Абсолютне значення	Питома вага, %
Педагогічні працівники (чол.)	21440	100,0	21749	100,0	20211	100,0	18205	100,0	17509	100,0
з них мають вік до 30 років	3388	15,8	3622	16,7	2927	14,5	2513	13,8	2332	13,3
від 31 до 40 років	4694	21,9	4802	22,1	4460	22,1	3914	21,5	3642	20,8
від 41 до 50 років	5294	24,7	5387	24,7	4787	23,7	4280	23,5	4027	23,0
від 51 до 55 років	2494	11,6	2437	11,2	2453	12,1	2353	12,9	2315	13,2
понад 55 років	5570	26,0	5501	25,3	5584	27,6	5145	28,3	5193	29,7

З табл. 2 можна побачити, що якщо у 2019/2020 н.р. у позашкільних освітніх закладах працювало 21440 педагогічних працівників, то у 2023/2024 н.р. – 17509. Протягом досліджуваного періоду найбільшу питому вагу у кількості педагогічних працівників займають педагоги віком понад 55 років і вона має тенденцію до збільшення, тоді як питома вага молодих педагогів до 30 років зменшується. Хоча саме молоді педагоги швидше опановують інноваційні технології та застосовують їх у навчанні. Також однією з глобальних проблем є відсутність посади практичного психолога в переважній більшості позашкільних освітніх закладах (понад 80% закладів [22]).

Психологічна підтримка вихованців в умовах воєнного стану забезпечується педагогічними працівниками. Наявність такої посади у позашкільному освітньому закладі дуже важлива, а особливо в період війни. Адже психологічної підтримки діти потребують, а у вільній атмосфері позашкільного закладу вони можуть бути більш відкритими, аби виявити у них психологічні проблеми і надати допомогу практичного психолога.

Не менш важливим для організації якісного освітнього процесу в ПМОЗ є питання забезпечення відповідною навчально-методичною та матеріально-технічною базою, включаючи навчально-дидактичні матеріали та обладнання, інформаційно-комунікаційні технології (табл. 3).

Дані табл. 3 свідчать про недостатність навчально-методичної та матеріально-технічної бази мистецьких позашкільних освітніх закладів, до прикладу, трохи більше половини мають лекційну та хореографічну зали для проведення занять, менше 15% закладів мають музеї для наочного представлення репродукцій творів, менше 10% мають бібліотеки для ознайомлення з необхідним матеріалом та інформацією, близько 15% мають комп'ютерні класи, що суттєво ускладнює застосування інформаційно-комунікаційної технологій, автобусами забезпечено менше 5% закладів, а фотостудіями – менше 3%. До того ж спостерігається зменшення рівня забезпеченості навчально-методичної та матеріально-технічної бази практично за всіма складовими.

Таблиця 3

Навчально-методична та матеріально-технічна база ПМОЗ

Показник	2019/2020 н.р.	2020/2021 н.р.	2021/2022 н.р.	2022/2023 н.р.	2023/2024 н.р.
Кількість позашкільних мистецьких освітніх закладів (од.)	633	594	534	479	484
З них мають лекційну залу (од.)	369	338	310	278	271
спортивну залу (од.)	88	89	97	84	83
хореографічну залу (од.)	385	370	345	311	292
бібліотеку (од.)	45	47	44	39	34
майстерню (од.)	123	116	96	83	81
музей (од.)	82	75	68	54	52
автобуси (од.)	25	24	20	17	20
комп'ютерні класи (од.)	95	99	80	83	76
фотостудію (од.)	11	12	12	10	14

Джерело: складено автором на основі [23-25].

Серед проблемних питань можна виокремити наступне: обладнання постраждало через ведення бойових дій; матеріально-технічна база недостатня, застаріла та потребує оновлення.

Рушієм розвитку МЗОП безумовно є проектна діяльність як практичний формат роботи з учнями та вихованцями. Адже у такому форматі роботи можна створювати творчі продукти, вивчати науку, організовувати діяльність органів молодіжного самоврядування. Такий вид діяльності розвиває критичне мислення, креативність та є надзвичайно цікавим для учнів та вихованців. Робота над колективним проектом сприяє соціалізації і виховує навички командної діяльності та відповідальності. Проектна форма діяльності використовується у межах освітньої реформи і розвиває здібності, таланти, компетентності, вміння дитини у відповідності до її віку і особливостей.

Наприклад, Палац творчості дітей та юнацтва м. Бровари створив та з 2008 року реалізує проект «Самоврядування дітей міста», відповідно до якого сформована та функціонує Рада дітей та учнівської молоді.

Працює Рада дітей і учнівської молоді за проектними технологіями. Протягом останніх 5 років реалізовано понад 30 проектів і проведено близько 100 заходів різного рівня, наймасштабніші з яких:

- щорічна міська конкурсно-розважальна програма «Love is...»;
- Україно-польський обмін досвідом роботи учнівського самоврядування,
- щорічний міський захід «Лідер року»;
- «Андріївські вечорниці» тощо.

На постійній основі працюють проекти, які створені в структурних підрозділах Ради – комісіях:

- «Надихай» – комісія з питань культури, дозвілля та волонтерської діяльності;
- «Рада & Со» – комісія з питань партнерства та зв'язків з громадськістю;
- «Щасливе юнацтво» – комісія з питань освіти та захисту прав дітей;
- «Еко Ренесанс» – комісія з питань екології, спорту та здорового способу життя;
- «Рада online» – комісія з питань преси та інформаційного забезпечення.

З початком повномасштабної війни великою ланкою роботи Ради стала волонтерська і благодійна діяльність. Також лідери Броварської громади працюють в складі Облради дітей Київщини.

Самоврядування дітей і учнівської молоді передбачає організацію учнями життєдіяльності у власному колективі, набуття вміння приймати рішення та брати відповідальність за них, розкриття свого внутрішнього потенціалу, вияв ініціативи, творчості, креативності, виховання вольових та моральних якостей. Завдяки зусиллям членів Ради дітей і учнівської молоді учнівське самоврядування в Броварській громаді стало уособленням демократичної атмосфери в загальноосвітніх та позашкільних закладах освіти, формою самодіяльної організації дитячого життя та важливим чинником самовиховання особистості [27].

Центром творчості дітей та юнацтва Київщини реалізується комплекс інноваційних творчих, освітніх, освітньо-виховних, науково-методичних і управлінських цільових проєктів, зокрема: «Розмалюймо Київщину: від сірості до яскравості», «Позашкільля – простір креативу і творчості», «Світ позашкільля для особливої дитини», «STEM/ STEMстворюємо сучасний освітній простір», «Школа лідерської майстерності», «Екологічний кластер EKOWORDKIDS» тощо.

Регіональним цільовим проєктом, який започаткував Центр, є творчий проєкт «Таланти твої Київщино!», в межах якого проводиться щорічно обласний фестиваль дитячої і юнацької творчості та комплекс регіональних творчих конкурсів, чемпіонатів, змагань, виставок, екскурсій з різноманітних напрямів позашкільної освіти.

В рамках реалізації Обласного творчого арт-проєкту «Розмалюємо Київщину - від сірості до яскравості» Центром проводяться наступні заходи: мистецький челендж «Великі художники Київщини»; арт-майстер-класи; обласні виставки-конкурси «Знай і люби свій край», «Об'єднаймо ж, брати мої!», «Чарівна палітра», «Арт-факторія», «Український сувенір», «Космічні фантазії», «Новорічна композиція»; презентація публічного мистецького простору (арт-кластера) в позашкільному освітньому закладі; пленер «Квітуча Київщина»; майстерня монументального живопису; екскурсії до місць творчості українських мисткинь – Марії Приймаченко, Катерини Білокур; виставка-презентація

робіт художників-ілюстраторів «Made in Kyiv region» [28, с. 144].

Проєкти, що об'єднали українське позашкільля в лютому-березні 2022 року, – Мистецький марафон «Віримо у Перемогу! Діти України – рідній країні!», в рамках якого фото/відео творчих робіт, досягнень учнів позашкільних освітніх закладів України (технічні моделі, малюнки, поробки, відеозаписи пісень та таночків тощо) публікувалися у Facebook.

Переважна більшість проєктів та флешмобів на тему єднання українців, цінності України, підтримки наших захисників, віри в Перемогу (проєкти «Земле наша – Україно!», «Генетичний код нації», «Ми з України», «Молитва без слів», «Вишиванка єднає!», «Вишиваю Перемогу», «З Україною в серці»; флешмоб «Єднаймося заради миру!» (Кропивницький); обласний національно-патріотичний проєкт «Кровна родина» (Суми); Всеукраїнські мистецькі марафони до Дня народження Т. Шевченка та «Віримо у Перемогу!», акції «Подарунок бійцю», «Напиши солдату листа» та інші), а також післявоєнного відновлення нашої країни (обласний конкурс соціально-освітніх проєктів «Діти розбудовують громаду» (Суми) та багато інших).

Значну кількість проєктів спрямовано на соціально-психологічну підтримку і організацію дозвілля дітей внутрішньо переміщених осіб (зустріч-подорож «Долонька до долоньки», акція «Підтримай дитину», Арт-десант та інші). У Рівненському міському Палаці дітей та молоді створено Арт-десант у складі педагогів різноманітних підрозділів: Школа образотворчого мистецтва, клуб авторської пісні «Музика мрій», театр-студія «Маленький принц», клуб східного танцю «Орхідея», молодіжний ансамбль сучасної пісні «Меридіан», ансамбль естрадної пісні «Вітамін».

Центром науково-технічної творчості молоді «СФЕРА» (м. Київ) влітку 2022 року були запрошені усі бажаючі, діти та батьки долучитися до майстер-класів «Діти України прагнуть миру». В рамках заходу учасники змогли: опанувати небо на майстер-класі «Виготовлення літаючих моделей»; спробувати себе у якості художників на майстер-класі «Намалюй мрію»; навчитися робити подарунки своїми руками; прийняти участь в інтелектуальних конкурсах та іграх. В межах заходу проведений благодійний ярмарок творчих робіт. Зібрані кошти були витрачені на підтримку дітей, які необхідна особлива увага та піклування в умовах війни [29, с. 92].

Реалізація даних проєктів неможлива без відповідного фінансування.

Видатки Державного бюджету України та місцевих бюджетів на позашкільну освіту та заходи із позашкільної роботи з дітьми представлені в табл. 4.

Аналізуючи абсолютні показники, бачимо, що протягом досліджуваного періоду видатки на освіту з державного бюджету України зросли майже на 8794,6 млн грн або 17,0%, що обумовлено пере-

Видатки Державного бюджету України та місцевих бюджетів на позашкільну освіту та заходи із позашкільної роботи у 2019-2023 рр.

Показник	2019		2020		2021		2022		2023		Зміни 2023/2019	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	абсолютні	%
Видатки Державного бюджету України												
На освіту загалом	51657,6	100,0	52857,3	100,0	63837,1	100,0	58508,1	100,0	60452,2	100,0	8794,6	17,0
На позашкільну освіту та заходи із позашкільної роботи	431,2	0,83	335,1	0,63	642,2	1,01	379,0	0,65	424,0	0,7	-7,2	-1,7
Видатки місцевих бюджетів України												
На освіту загалом	187099,8	100,0	199425,8	100,0	249077,4	100,0	232250,4	100,0	248186,7	100,0	61086,9	32,6
На позашкільну освіту та заходи із позашкільної роботи	10029,4	5,36	11008,1	5,52	13426,0	5,39	12575,5	5,41	13173,0	5,31	3143,6	31,3

Джерело: складено автором на основі [30].

важно збільшенням розміру мінімальної заробітної плати в країні. Видатки на позашкільну освіту та заходи із позашкільної роботи з державного бюджету України коливались протягом 2019-2023 рр. і у 2023 р. відносно 2019 р. знизились на 7,2 млн грн або 1,7%, що свідчить про неналежну увагу до позашкільної освіти в державі.

Позитивнішу динаміку засвідчують видатки з місцевих бюджетів України. Так на протязі 2019-2023 рр. видатки на освіту загалом перманентно зростали до 2021 р. включно і зменшились у 2022 р. з початком повномасштабної війни, однак у 2023 р. знову показали динаміку збільшення та на кінець досліджуваного періоду зросли на 61086,9 млн грн чи 32,6 %.

Подібна тенденція спостерігається й з видатками на позашкільну освіту та заходи із позашкільної роботи: зростання у 2019-2021 та 2023 рр. та зменшення у 2022 р. На кінець досліджуваного періоду видатки зросли на 3143,6 млн грн чи 31,3%.

Отже, місцеві бюджети приділяють фінансуванню напрямку позашкільної освіти та заходам із позашкільної роботи дедалі більшу увагу. Підсумовуючи слід відмітити, що держава фінансує позашкільну освіту та, зокрема, мистецьку, на недостатньому рівні, хоча саме мистецька позашкільна освіта є фундаментом для формування творчих здібностей, естетичного смаку та культурного світогляду дітей та молоді і, можливо, «народження» видатної постаті української нації.

Висновки. На основі проведеного дослідження сучасного стану інноваційно-проектної діяльності в позашкільних мистецьких освітніх закладах можна зробити наступні висновки:

Інноваційно-проектна діяльність є ключовим компонентом розвитку творчих здібностей учнів у позашкільних мистецьких закладах. Вона сприяє не лише розкриттю їхнього творчого потенціалу, але й формуванню креативного мислення, самостійності та здатності до командної роботи.

В позашкільних мистецьких закладах реалізується широкий спектр проєктів: від індивідуальних творчих завдань до масштабних міждисциплінарних та міжнародних проєктів. Це дозволяє охопити різні інтереси та рівні підготовки учнів, забезпечуючи індивідуальний підхід до кожного.

Використання сучасних цифрових технологій, таких як віртуальна реальність, 3D-моделювання та цифрова графіка, стає все більш поширеним у мистецькій освіті. Це відкриває нові можливості для творчого експериментування та розширює рамки традиційних методів навчання.

Активна співпраця з іншими освітніми та культурними установами, а також інтеграція різних видів мистецтва в межах одного проєкту, сприяє багатогранному розвитку учнів. Такі проєкти дозволяють дітям отримувати різнобічні знання та навички, що є важливим аспектом їхнього всебічного розвитку.

Основними викликами, з якими стикаються позашкільні мистецькі заклади, є фінансові обмеження, недостатнє матеріально-технічне забезпечення та потреба у підвищенні кваліфікації педагогічного складу. Ці фактори можуть стримувати впровадження новітніх технологій та методик.

Перспективи розвитку інноваційно-проектної діяльності в позашкільних мистецьких закладах включають розширення співпраці з міжнародними партнерами, залучення додаткових ресурсів, впровадження нових освітніх технологій та методик. Важливим напрямком є також підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для забезпечення якісного навчання.

Висновки дослідження підкреслюють необхідність підтримки та розвитку інноваційно-проектної діяльності в позашкільних мистецьких освітніх закладах, що є важливим елементом сучасної освіти і сприяє підготовці молодого покоління до успішного майбутнього в сфері мистецтва та культури.

Література

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 02.05.2024).
2. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000 р. № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> (дата звернення: 02.05.2024).
3. Про Стратегію людського розвитку : Указ Президента України від 02.06.2021 р. № 225/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225/2021#n11> (дата звернення: 02.05.2024).
4. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> (дата звернення: 02.05.2024).
5. Раструба Т. В. Особистісно орієнтовані технології як інноваційний інструмент навчання студентів мистецьких факультетів. *Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки"*. 2020. № 1. С. 68-72. DOI: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2020-PP-1-68-72> (дата звернення: 02.05.2024).
6. Михайличенко О. В. Актуальні проблеми організації навчання в вищій та середній школі – історія, теорія, практика: монографія / заг. ред. О. В. Михайличенко. Саарбрюккен, Німеччина: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2018. 294 с.
7. Костенко Л. Д. Цифрові технології в сучасній позашкільній освіті. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2021. № 2(1). С. 226-230. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2021-1-2-35>.
8. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. Л. З. Ребухи. Тернопіль: ЗУНУ, 2022. 143 с.
9. Бойчук В. М., Уманець В. О. Комп'ютерно орієнтовані технології у художній графічній підготовці студентів педагогічних закладів вищої освіти напряму підготовки «Професійна освіта». *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. № 1. С. 81-94.
10. Тимків Б. М., Дем'ячук А. Л., Ясеницька Ж. В. Інноваційні мистецькі технології у викладанні образотворчого мистецтва у ЗВО. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 39. С. 71-75. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/39.13>.
11. Гуревич Р. С., Калемія М. Ю., Уманець В. О. Інноваційні технології у закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Київ; Вінниця, 2018. Вип. 51. С. 11-15. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2018-51-11-15>.
12. Чжао Ю. Актуальні проблеми формування творчих здібностей особистості засобами образотворчого мистецтва. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка*. 2018. № 151. С. 131-135.
13. Дем'яненко Н. М. Інноваційні авторські освітньо-виховні системи: досвід учителів України : наук.-метод. посібник. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 2021. 353 с.
14. Білоус І., Дем'янюк А., Кричківська О. Інноваційні технології навчання в контексті розвитку сучасної освіти. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. № 1 (349). С. 136-146. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-1\(349\)-1-136-146](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-1(349)-1-136-146).
15. Белкова Т. О. Здоров'язберігаючі технології в контексті освітнього середовища. *Health & Education*. 2023. Вип. 4. DOI: <https://doi.org/10.32782/health-2023.4.33>.
16. Гуменюк С. В. Здоров'язберігаючі технології в системі освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2013. Вип. 26. С. 55-57. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/545/18.pdf>.
17. Кулалаєва Н. Концептуальні засади проєктного професійного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*. 2018. Вип. 17. С. 14-21. DOI: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.17.14-21>.
18. Чайковська Г. Проєктні технології як ефективний засіб формування екологічної культури студентів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2017. Вип. 3. С. 106-113. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.17.3.14>.
19. Возна З. О. Організація проєктної діяльності учнів: навчально-методичний посібник для студентів освітнього ступеня «магістр» денної та заочної форми навчання. Умань : «ВПЦ» Візаві. 2019. 267 с.
20. Вовк Н., Вікторенко І., Федь І. Реалізація проєктної технології навчання в системі позашкільної освіти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2021. Вип. 16. С. 109-121. DOI: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.16.2021.246368>.
21. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
22. Позашкільна освіта – проблеми, пропозиції та нові формати роботи. *Освітній омбудсмен України* : веб-сайт. 2023. URL: <https://eo.gov.ua/pozashkilna-osvita-problemy-propozytsii-ta-novi-formaty-roboty/2023/09/19/>.
23. Зведений звіт позашкільних навчальних закладів на 01.01.2024 р. *Інститут освітньої аналітики* : веб-сайт. 2024. URL: <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/04/1-1-pz-derzh-kom-pryvat-2023-2024.pdf>.
24. Позашкільні освітні заклади державної і комунальної форм власності Міністерства освіти і науки України та приватної форми власності (станом на 01.01.2023 р.). *Інститут освітньої аналітики* : веб-сайт. URL: <https://iea.gov.ua/diyalnist/naukovo-analitichna-diyalnist/analitika/informatsijni-byuletteni/2022-2-2/>.
25. Позашкільні освітні заклади державної і комунальної форм власності Міністерства освіти і науки України та приватної форми власності (станом на 01.01.2022 р.). *Інститут освітньої аналітики*: веб-сайт. URL: <https://iea.gov.ua/diyalnist/naukovo-analitichna-diyalnist/analitika/informatsijni-byuletteni/2021-2-2/>.
26. Звіт про прями збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на початок 2024 року. *Київська школа економіки* : веб-сайт. 2024. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf.
27. Досвід роботи позашкільної освіти в Україні. *Освітній омбудсмен України* : веб-сайт. 2023. URL: <https://eo.gov.ua/pozashkilna-osvita-problemy-propozytsii-ta-novi-formaty-roboty/2023/09/19/>.
28. Управління закладом позашкільної освіти: сучасні тренди, співпраця, проєкти: посібник / за наук. ред., упорядкуванням О. Просіної, Я. Швень. Біла Церква: ТОВ «Білоцерквдрук», 2020. 252 с.

29. Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»: методичний посібник / А. Е. Бойко, В. В. Вербицький, А. В. Корнієнко, О. В. Литовченко, В. В. Мачуський; за ред. В. В. Мачуського. Івано-Франківськ: НАІР, 2023. 223 с.

30. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua>.

31. Гуцалюк О. М., Головіна О. І., Козловцева В. А. Формування інноваційної інфраструктури національної економіки в умовах глобалізації та інтеграції. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 33. С. 381-487. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct33-56>.

32. Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А., Коцюмба О. Ю., Пітел Н. С. Управління розвитком інноваційно-проектної діяльності освітніх закладів в умовах взаємодії, конкурентоспроможності та забезпеченні їх фінансово-економічної безпеки. *Вісник економічної науки України*. 2023. № 2 (45). С. 90-96. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2\(45\).90-96](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2(45).90-96).

33. Крамський С. О., Гуцалюк О. М., Аблязова Н. Р., Мальцев М. М. Використання проектного менеджменту як інноваційно-енвіронментального підходу в системі підготовки фахівців з економіки та управління науково-технічною сферою. *Економічний вісник Донбасу*. 2023. № 3 (73). С. 88-96. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3\(73\)-88-96](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3(73)-88-96).

References

1. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII [On education: Law of Ukraine dated September 05, 2017 № 2145-VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

2. Pro pozashkilnu osvitu : Zakon Ukrainy vid 22.06.2000 r. № 1841-III. [On extracurricular education: Law of Ukraine dated June 22, 2000 № 1841-III]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> [in Ukrainian].

3. Pro Stratehiu liudskoho rozvytku : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 02.06.2021 r. № 225/2021 [On Strategy of Human Development: Decree of the President of Ukraine dated June 02, 2021 № 225/2021]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225/2021#n11> [in Ukrainian].

4. Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 30.09.2019 r. № 722/2019 [On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period up to 2030: Decree of the President of Ukraine dated September 30, 2019 № 722/2019]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> [in Ukrainian].

5. Rastruba, T. V. (2020). Osobystisno oriientovani tekhnologii yak innovatsiinyi instrument navchannia studentiv mystetskykh fakultetiv [Personality-oriented technologies as an innovative tool for teaching students of art faculties]. *Naukovi zapysky. Serii "Psihologoho-pedahohichni nauky" – Proceedings. Series "Psychological and pedagogical sciences"*, 1, pp. 68-72. DOI: <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2020-PP-1-68-72> [in Ukrainian].

6. Mykhailychenko, O. V. (2018). Aktualni problemy orhanizatsii navchannia v vyshchii ta serednii shkoli – istoriia, teoriia, praktyka [Actual problems of organization of education in higher and secondary schools – history, theory, practice]. Saarbrücken, LAP LAMBERT Academic Publishing. 294 p. [in Ukrainian].

7. Kostenko, L. D. (2021). Tsyfrovi tekhnologii v suchasni pozashkilni osviti [Digital technologies in modern extracurricular education]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Pedahohichni nauky – Herald of Zaporizhzhia National University. Pedagogical Sciences*, 2(1), pp. 226-230. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-4360-2021-1-2-35> [in Ukrainian].

8. Rebukha, L. Z. (Ed.). (2022). Innovatsiinyi tekhnologii navchannia v umovakh modernizatsii suchasnoi osvity [Innovative learning technologies in the conditions of modern education modernization]. Ternopil, ZUNU, 2022. 143 p. [in Ukrainian].

9. Boichuk, V. M., Umanets, V. O. (2018). Kompiuterno oriientovani tekhnologii u khudozhnii hrafičnii pidhotovtsi studentiv pedahohichnykh zakladiv vyshchoi osvity napriam pidhotovky «Profesiina osvita» [Computer-oriented technologies in artistic graphic training of students of pedagogical higher education institutions in the field of training «Professional education»]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia – Information Technologies and Learning Tools*, 1, pp. 81-94. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v63i1.1943> [in Ukrainian].

10. Tymkiv, B. M., Demianchuk, A. L., Yasenytsh, Zh. V. (2021). Innovatsiinyi mystetski tekhnologii u vykladanni obrazotvorchoho mystetstva u ZVO [Innovative art technologies in the teaching of fine arts in higher education institutions]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, 39, pp. 71-75. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/39.13> [in Ukrainian].

11. Hurevych, R. S., Kademiia, M. Yu., Umanets, V. O. (2018). Innovatsiinyi tekhnologii u zakladakh vyshchoi osvity [Innovative technologies in higher education institutions]. *Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiinyi metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy – Modern information technologies and innovative teaching methods in training specialists: methodology, theory, experience, problems*, 51, pp. 11-15. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2018-51-11-15> [in Ukrainian].

12. Chzhao, Yu. (2018). Aktualni problemy formuvannia tvorchykh zdibnostei osobystosti zasobamy obrazotvorchoho mystetstva [Actual problems of the formation of the individual's creative abilities by means of visual arts]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» im. T. H. Shevchenka – Bulletin of the Chernihiv Collegium National University named after T. H. Shevchenko*, 151, pp. 131-135 [in Ukrainian].

13. Demianenko, N. M. (2021). Innovatsiinyi avtorski osvitno-vykhovni systemy: dosvid uchyteliv Ukrainy [Innovative author's educational and educational systems: the experience of Ukrainian teachers]. Kyiv, Publishing House of M. P. Drahomanov NPU. 353 p. [in Ukrainian].

14. Bilous, I., Demianiuk, A., Krychkiivska, O. (2022). Innovatsiinyi tekhnologii navchannia v konteksti rozvytku suchasnoi osvity [Innovative learning technologies in the context of the modern education development]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenko – Bulletin of Taras Shevchenko Luhansk National University*, 1 (349), pp. 136-146. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-1\(349\)-1-136-146](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2022-1(349)-1-136-146) [in Ukrainian].

15. Bielkova, T. O. (2023). Zdoroviazberihaiuchi tekhnologii v konteksti osvitnoho seredovyshcha [Health-preserving technologies in the context of the educational environment]. *Health & Education*, 4. DOI: <https://doi.org/10.32782/health-2023.4.33>. [in Ukrainian].

16. Humeniuk, S. V. (2013). Zdoroviazberihaiuchi tekhnologii v systemi osvity [Health-preserving technologies in the education system]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii «Pedagog, sotsialna robota» – Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series «Pedagogy, social work»*, 26, pp. 55-57. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/545/18.pdf> [in Ukrainian].

17. Kulalaieva, N. (2018). Kontseptualni zasady proektnoho profesiinoho navchannia u zakladakh profesiinoi (profesiino-tekhnicnoi) osvity [Conceptual principles of project-based professional training in professional (vocational-technical) education institutions]. *Naukovyi visnyk Instytutu profesiino-tekhnicnoi osvity NAPN Ukrainy. Profesiina pedahohika – Scientific Bulletin of the Institute of Vocational and Technical Education of the National Academy of Sciences of Ukraine. Professional pedagogy*, 17, pp. 14-21. DOI: <https://doi.org/10.32835/2223-5752.2018.17.14-21> [in Ukrainian].
18. Chaikovska, H. (2017). Proektni tekhnolohii yak efektyvnyi zasib formuvannia ekolohichnoi kultury studentiv [Project technologies as an effective means of forming students' environmental culture]. *Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seria: pedahohika – Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after Volodymyr Hnatyuk. Series: pedagogy*, 3, pp. 106-113. DOI: <https://doi.org/10.25128/2415-3605.17.3.14> [in Ukrainian].
19. Vozna, Z. O. (2019). Orhanizatsiia proektnoi diialnosti uchniv: navchalno-metodychni posibnyk dlia studentiv osvitnoho stupenia «mahistr» dennoi ta zaochnoi formy navchannia [Organization of students' project activities: teaching and methodical guide for students of the «master's» educational degree of full-time and part-time study]. Uman, «VPTs» Vizavi. 267 p. [in Ukrainian].
20. Vovk, N., Viktorenko, I., Fed, I. (2021). Realizatsiia proiektnoi tekhnolohii navchannia v systemi pozashkilnoi osvity [Implementation of the project technology of learning in the system of extracurricular education]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty – Teacher professionalism: theoretical and methodical aspects*, 16, pp. 109-121. DOI: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.16.2021.246368> [in Ukrainian].
21. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
22. Pozashkilna osvita – problemy, propozytsii ta novi formaty roboty [Extracurricular education - problems, proposals and new formats of work]. (2023). *Educational Ombudsman of Ukraine*. Retrieved from <https://eo.gov.ua/pozashkilna-osvita-problemy-propozytsii-ta-novi-formaty-roboty/2023/09/19/> [in Ukrainian].
23. Zvedenyi zvit pozashkilnykh navchalnykh zakladiv na 01.01.2024 r. [Summary report of extracurricular educational institutions as of January 1, 2024]. (2024). *Institute of Educational Analytics*. Retrieved from <https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/04/1-1-pz-derzh-kom-pryvat-2023-2024.pdf> [in Ukrainian].
24. Pozashkilni osvitni zaklady derzhavnoi i komunalnoi form vlasnosti Ministerstva osvity i nauky Ukrainy ta pryvatnoi formy vlasnosti (stanom na 01.01.2023 r.) [Extracurricular educational institutions of state and communal ownership of the Ministry of Education and Science of Ukraine and private ownership (as of January 1, 2023)]. *Institute of Educational Analytics*. Retrieved from <https://iea.gov.ua/diyalnist/naukovo-analitchna-diyalnist/analitika/informatsijni-byuletteni/2022-2-2/> [in Ukrainian].
25. Pozashkilni osvitni zaklady derzhavnoi i komunalnoi form vlasnosti Ministerstva osvity i nauky Ukrainy ta pryvatnoi formy vlasnosti (stanom na 01.01.2022 r.) [Extracurricular educational institutions of state and communal ownership of the Ministry of Education and Science of Ukraine and private ownership (as of January 1, 2022)]. *Institute of Educational Analytics*. Retrieved from <https://iea.gov.ua/diyalnist/naukovo-analitchna-diyalnist/analitika/informatsijni-byuletteni/2021-2-2/> [in Ukrainian].
26. Zvit pro priami zbytky infrastruktury vid ruinyvan vnaslidok viiskovoi ahresii Rosii proty Ukrainy stanom na pochatok 2024 roku [Report on direct damage to infrastructure from destruction as a result of Russia's military aggression against Ukraine as of the beginning of 2024]. (2024). *Kyiv School of Economics*. Retrieved from https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/04/01.01.24_Damages_Report.pdf [in Ukrainian].
27. Dosvid roboty pozashkilnoi osvity v Ukraini [Experience of extracurricular education in Ukraine]. (2023). *Educational Ombudsman of Ukraine*. Retrieved from <https://eo.gov.ua/pozashkilna-osvita-problemy-propozytsii-ta-novi-formaty-roboty/2023/09/19/> [in Ukrainian].
28. Prosina, O., Shven, Ya. (2020). Upravlinnia zakladom pozashkilnoi osvity: suchasni trendy, spivpratsia, proiekty [Management of an extracurricular education institution: modern trends, cooperation, projects]. Bila Tserkva, TOV «Bilotserkvdruk». 252 p. [in Ukrainian].
29. Boiko, A. E., Verbytskyi, V. V., Korniienko, A. V., Lytovchenko, O. V., Machuskyi, V. V. (2023). Innovatsiinyi rozvytok pozashkilnoi osvity v umovakh realizatsii kontseptsii «Nova ukrainska shkola» [Innovative development of extracurricular education in the context of the implementation of the «New Ukrainian School» concept]. Ivano-Frankivsk, NAIR. 223 p. [in Ukrainian].
30. Derzhavnyi veb-portal biudzhetu dlia hromadian [State budget web portal for citizens]. Retrieved from <https://openbudget.gov.ua> [in Ukrainian].
31. Hutsaliuk, O. M., Holovina, O. I., Kozlovtsseva, V. A. (2019). Formuvannia innovatsiinoi infrastruktury natsionalnoi ekonomiky v umovakh hlobalizatsii ta intehtatsii [Formation of innovative infrastructure of the national economy in conditions of globalization and integration]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*, 33, pp. 381-487. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastuct33-56> [in Ukrainian].
32. Hutsaliuk, O. M., Bondar, Iu. A., Kotsyurba, O. Yu., Pitel, N. S. (2023). Upravlinnia rozvytkom innovatsiino-proiektnoi diialnosti osvitnikh zakladiv v umovakh vzaiemodii, konkurentospromozhnosti ta zabezpechenni yikh finansovo-ekonomichnoi bezpeky [Management of the Development of Innovative Project Activities of Educational Institutions in Terms of Cooperation, Competitiveness and Ensuring their Financial and Economic Security]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (45), pp. 90-96. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2\(45\).90-96](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.2(45).90-96) [in Ukrainian].
33. Kramskyi, S. O., Hutsaliuk, O. M., Abliazova, N. R., Maltsev, M. M. (2023). Vykorystannia proiektnoho menedzhmentu yak innovatsiino-envairmentalnoho pidkhotu v systemi pidhotovky fakhivtsiv z ekonomiky ta upravlinnia naukovo-tekhnicnoiu sferoiu [The Use of Project Management as an Innovative and Environmental Approach in the System of Training Specialists in Economics and Management of the Scientific and Technical Sphere]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 3 (73), pp. 88-96. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3\(73\)-88-96](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2023-3(73)-88-96) [in Ukrainian].

Пасечник І. В. Аналітичний огляд розвитку інноваційно-проектної діяльності позашкільних мистецьких освітніх закладів України

У сучасних умовах розвитку освіти позашкільні мистецькі заклади відіграють ключову роль у формуванні творчих здібностей, креативного мислення та загального культурного розвитку дітей і молоді. Інноваційно-проектна діяльність у таких закладах стає все більш важливою, оскільки вона сприяє залученню учнів до активної творчої роботи, розвитку їхнього потенціалу та підготовці до майбутньої професійної діяльності в сфері мистецтва.

Дана стаття присвячена аналізу сучасного стану інноваційно-проектної діяльності в позашкільних мистецьких освітніх закладах України. У ній розглядаються основні тенденції, виклики та перспективи розвитку даної діяльності. Основна увага приділяється таким аспектам, як впровадження новітніх технологій, інтеграція різних видів мистецтва, співпраця з іншими навчальними та культурними установами, а також участь у міжнародних проєктах.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновки щодо поточного стану та перспектив інноваційно-проектної діяльності в позашкільних мистецьких освітніх закладах. В сучасних умовах, незважаючи на воєнний стан і пов'язаного з цим зменшення кількості позашкільних мистецьких освітніх закладів, педагогічних працівників та недостатній рівень фінансування, інноваційно-проектна діяльність активно здійснюється в різних регіонах держави за активної підтримки суспільства. Розробка та впровадження інноваційних проєктів є важливим елементом розвитку мистецької освіти, що сприяє підвищенню її якості, залученню більшої кількості учнів до активної творчої діяльності та підготовці їх до майбутньої професійної діяльності в сфері мистецтва. Перспективи розвитку включають розширення співпраці з міжнародними партнерами, впровадження новітніх технологій, удосконалення методик організації проєктної діяльності та розширення джерел фінансування.

Ключові слова: позашкільні мистецькі освітні заклади, інноваційна діяльність, проєктна діяльність, економічний розвиток, технології освітнього менеджменту.

Pasechnyk I. Analytical Review of the Development of Innovative Project Activities of Extracurricular Art Educational Institutions of Ukraine

In modern conditions of education development, extracurricular art institutions play a key role in the formation of creative abilities, creative thinking and general cultural development of children and youth. Innovation and project activity in such institutions is becoming increasingly important, as it contributes to attracting students to active creative work, developing their potential and preparing for future professional activities in the field of art.

This article is devoted to the analysis of the current state of innovation and project activity in extracurricular art educational institutions of Ukraine. It examines the main trends, challenges and prospects for the development of this activity. The focus is on aspects such as the introduction of new technologies, the integration of various arts, cooperation with other educational and cultural institutions, as well as participation in international projects.

Based on the analysis, conclusions can be drawn about the current state and prospects of innovation and project activities in extracurricular art educational institutions. In modern conditions, despite the martial law and the associated reduction in the number of extracurricular art educational institutions, teachers and insufficient funding, innovation and project activities are actively carried out in different regions of the state with the active support of society. The development and implementation of innovative projects is an important element in the development of art education, which contributes to improving its quality, attracting more students to active creative activity and preparing them for future professional activities in the field of art. Prospects for development include expanding cooperation with international partners, introducing the latest technologies, improving methods of organizing project activities and expanding sources of funding.

Keywords: extracurricular art educational institutions, innovative activity, project activity, economic development, educational management technologies.

Стаття надійшла до редакції 16.05.2024